

norden

Nordisk Ministerråd

Ved Stranden 18
DK-1061 København K

www.norden.org

NORDISKE ARBEJDSPAPIRER

N O R D I C W O R K I N G P A P E R S

Nordisk samarbejde om bådebyggeruddannelsen

Hjørdis Dalsgaard

<http://dx.doi.org/10.6027/NA2014-910>
NA2014:910
ISSN 2311-0562

Dette arbejdspapir er udgivet med finansiel støtte fra Nordisk Ministerråd. Indholdet i arbejdspapiret afspejler dog ikke nødvendigvis Nordisk Ministerråds synspunkter, meninger, holdninger eller anbefalinger.

Undervisningsministeriet, november 2013

Nordisk samarbejde om bådebyggeruddannelsen

1. Indledning.....	3
2. Hvorfor et nordisk samarbejde om bådebyggeruddannelsen?	3
3. Beskrivelse af eksisterende uddannelsesmodeller	6
3.1. Den norske bådebyggeruddannelse	6
3.1.1 Alternative veje til at tage bådebyggeruddannelsen i Norge.....	7
3.1.2 Ansøgere og aflagte fagprøver i bådebyggerfagene i Norge i perioden 2007 -2013	7
3.2. Den danske bådebyggeruddannelse	8
3.3. Den islandske model	9
4. Forskellige samarbejdsmodeller	10
4.1. En nordisk elev, som tager en dansk erhvervsuddannelse med (dele af) praktikken i Norge/Island.....	10
4.2. En norsk elev, som tager en national erhvervsuddannelse med en del af undervisningen i Danmark	11
4.3. En norsk/islandsk og dansk uddannelsesinstitution, der samarbejder om undervisningen.....	12
4.4. Fælles nordisk uddannelsestilbud	12
5. Økonomiske støtteordninger	13
5.1. Nationale økonomiske støtteordninger.....	13
5.1.1. Norge	13
5.1.2. Danmark.....	14
5.1.3. Island	15
5.2. Internationale økonomiske støtteordninger	16
6. Sammenfatning og perspektivering	16

1. Indledning

Dette notat er resultatet af et nordisk projekt i regi af Nordisk Ministerråd (NMR) vedtaget af gruppen for 'Nordisk Samarbejde på skoleområdet' (NSS) i september 2012. Yrkesgruppen under NSS har været styregruppe for projektet, som er løbet af stabelen i perioden oktober 2012 – februar 2013.

Formålet med det nordiske projekt om bådebyggeruddannelsen har været at undersøge mulighederne for en (mere institutionaliseret) samarbejdsmodel om bådebyggeruddannelserne i Norge og Danmark¹ inden for den gældende lovgivning med fokus på input fra de faglige miljøer i både Island, Norge og Danmark. Island, Norge og Danmark er indgået aktivt og på lige fod i projektet. Grundet personalemæssige ændringer i Island udgik den islandske deltager dog på et tidspunkt af gruppen, og det har efterfølgende ikke været muligt at få rapportens afsnit om bådebyggeruddannelsen i Island endeligt kvalitetssikret. Det danske Undervisningsministerium har koordineret projektet.

Dette projekt bygger videre på det nordiske projekt fra 2011/12 'Nordisk samarbejde om små håndværksfag', hvor man undersøgte tre mulige samarbejdsformer inden for fagene guitarmager (én udbyder i Norden), bådebygger (flere udbydere i Norden) samt maskør og parykmager (svag arbejdsmarkedstilknytning, men stor elevinteresse – flere udbydere). Norge var tovholder for dette projekt, som havde deltagelse af Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. På baggrund af anbefalingerne fra dette projekt i rapporten fra marts 2012 besluttede Yrkesgruppen at gå videre med en konkret samarbejdsmodel for bådebyggeruddannelsen - inden for den gældende lovgivning og baseret på input fra Island, Norge og Danmark. Finland og Sverige ønskede ikke at gå videre med udarbejdelse af en konkret samarbejdsmodel.

Der har i projektperioden været afholdt tre møder, to i Danmark og et i Norge. Møderne inkluderede bl.a. besøg i de faglige miljøer i Danmark og Norge. I Danmark besøgte projektdeltagerne den danske bådebyggerskole i Helsingør samt Gilleleje Bådebyggeri, der både arbejder med komposit- og træbåde. I Norge besøgte deltagerne Norheimsund og Hardanger Fartøverncenter. Dette center er en form for arbejdende museum, hvor byggetraditioner for træbåde bliver brugt i renovering af bevaringsværdige træbåde.

I dette notat beskrives de eksisterende bådebyggeruddannelser i hhv. Norge og Danmark, fordele og udfordringer ved et tættere nordisk samarbejde samt mulige modeller for et sådant samarbejde, herunder støtteordninger for elever, som ønsker (dele af) en uddannelse i et andet land. Notatet afsluttes med en sammenfatning og en perspektivering.

2. Hvorfor et nordisk samarbejde om bådebyggeruddannelsen?

De nordiske lande har en mangeårig tradition for erfaringsudveksling og samarbejde på uddannelsesområdet. I regi af Nordisk Ministerråds samarbejdsgruppe for erhvervsuddannelser, 'Yrkesgruppen', har der de sidste ca. 20 år været en fortløbende diskussion og flere konkrete projekter med fokus på et mere tæt nordisk samarbejde om de små håndværksfag.

Med små håndværksfag menes i dette notat erhvervsuddannelser, hvor det årlige elevoptag har en så lille volumen, at det er vanskeligt at etablere et kvalitativt studiemiljø i det enkelte land. Endvidere vil der oftest højst være én udbyder i hvert land – i visse tilfælde højst én udbyder i hele Norden.

Formålet med et uddannelsessamarbejde har overordnet været at drage nytte af den tætte geografiske beliggenhed og de generelt tætte bånd mellem landene, således at de små håndværksfag i en vis forstand kunne betragte

¹ Der eksisterer ikke en egentlig bådebyggeruddannelse i Island.

de nordiske lande som ét stort optagelsesområde, hvormed elevgrundlaget kunne være større for en uddannelse, der i hvert enkelt land tiltrækker få elever.

Et mere tæt nordisk samarbejde rejser dog nogle spørgsmål: Hvor mange udbydere skal der være af en lille uddannelse? Og i hvilket/hvilke land/lande skal udbuddet placeres? Hvordan håndteres forskelle i landes uddannelsesstruktur etc?

Af rapporten om små håndværksfag i 2012 fremgår:

'Et premiss for at et nordisk samarbeid om opplæring innen de små håndverksfagene skal kunne gjennomføres, er at fagmiljøene er positive og ønsker å samarbeide med hverandre.

Landene må sikre stabilitet og kontinuitet i samarbeidet om et opplæringstilbud. Et nordisk samarbeid om opplæring krever opprettholdelse og ressurser i et lengre tidsperspektiv. Samarbeidet må institusjonaliseres for å kunne være levedyktig. Et nordisk samarbeid om opplæring bør ikke være avhengig av at tilbud opprettholdes ved hjelp av enkeltindividers personlige nettverk og kontakter. Fastsatte modeller for hvordan samarbeid bør løses, er dermed en viktig forutsetning for å sikre et nordisk samarbeid. Fagmiljøene i de små håndverksfagene bør ha tilgang på informasjon om hvordan et samarbeid mellom landegrensene kan fungere.

Fordelen med et nordisk samarbeid innen små håndverksfag er at de nordiske fagmiljøene er relativt små og involverer få personer. Det er dermed mulig å skape nettverk mellom fagmiljø uten store økonomiske kostnader. Fagene er også så små at et samarbeid mellom de nordiske landegrensene er en løsning fagmiljøene ønsker velkommen. De anser nordisk samarbeid som et nyttig tiltak for å sikre fagenes overlevelse.'

Af samme rapport fremgår endvidere specifikt om træbådebyggerfaget:

'Et nordisk samarbeid bør først og fremst være konsentrert rundt grunnkompetansen i faget. Spisskompetanse vil i større grad være avhengig av nasjonale og lokale tradisjoner. Grunnkompetansen i faget er i stor grad felles. Dette vil gjelde bruk av verktøy og felles teknikker. Fagmiljøene innen trebåtfaget har et reelt behov for rekruttering. Merverdien av et nordisk samarbeid er muligheten til å nå ut til en større elevmasse. Samtidig vil et nordisk samarbeid kunne styrke utdanningstilbudet, slik at fagkompetansen hos elever styrkes. Det er en forutsetning at fagmiljøene ønsker å samarbeide om en nordisk opplæring innen faget.'

Rapporten peger på tre udfordringer:

- Tradition for materialebrug i branchen: træ eller komposit
  - Tilbage melding fra fagmiljøerne er, at man skal videreføre træbådebyggerfaget med en blanding af træ og komposit. Denne opdeling eksisterer allerede i Norge og Sverige, men ikke i Danmark. Træ udgør grundlaget i alle lande.
- Konkurrerende miljø: Vil fagmiljøerne i landene reelt samarbejde om uddannelserne eller i stedet konkurrere?
  - Rapporten fra marts 2012 problematiserer dette, men det nordiske projekt om bådebyggerfaget har afdækket, at der er en reel vilje til at samarbejde, og at branchen ikke ser den konkurrence, der måtte være, som værende ødelæggende men snarere stimulerende.
- Overproduktion af arbejdskraft: Et nordisk samarbejde bør ikke føre til overproduktion af arbejdskraft.
  - Uddannelsens bredde gør, at de opnåede kompetencer kan bruges i andre brancher, da uddannelsens kompetencer efterspørges i andre sammenhænge. Den nuværende situation i ikke mindst Norge, hvor der intet skoletilbud er, gør, at der er mangel på arbejdskraft. Men også i Danmark er der en stigende mangel på arbejdskraft på trods af, at antallet af elever i uddannelsen gennem en årrække har været stabilt.

I Danmark søger 40-50 elever årligt ind på bådebyggeruddannelsen (grundforløb). Men mange falder fra før hovedforløbet, størstedelen fordi de ikke får en praktikplads. Mellem 40 og 50 % af eleverne i Danmark har en studentereksamen eller en anden erhvervsuddannelse, når de starter på bådebyggeruddannelsen.

I Norge har søgningen til bådebyggeruddannelsen (som tilbydes fra Vg2) i perioden 2007 til 2013 varieret fra 0-24 elever pr. år. Efter de to skoleår (Vg1 + Vg2) kan eleverne søge to bådebyggerlinjer (praktik): Vg3 kompositbådebyggerfaget og Vg3 træbådebyggerfaget. I perioden 2008 til 2012 har der været aflagt i alt 48 fagprøver i bådebyggerfagene. 27 af disse er aflagt som 'lærling' (elev med lærekontrakt i virksomhed på Vg3), mens 21 er aflagt som 'praksiskandidat' (privatist - elev uden skoleophold, se mere i afsnit 3.1.). 23 af prøverne blev aflagt i kompositbådebyggerfagene, af disse blev 22 aflagt som praksiskandidat. Antallet af praksiskandidater er øget betydeligt i 2012, fra fem året før til 12 i 2012. Første gang der blev aflagt prøve i kompositbådebyggerfaget var i 2010. Foreløbige tal for perioden 30.09.2012-1.10.2013 viser, at der er aflagt 11 fagprøver i kompositbådebyggerfaget (10 praksiskandidater og en lærling), og fire fagprøver i træbådebyggerfaget (to lærlinge og to praksiskandidater). Alle bestod fagprøven.

I Island findes der omkring 100 erhvervsaktive (i alderen op til 65) med skibs- og bådebyggerkompetence. De fleste er uddannede i 1970'erne, hvor der stadig var en levedygtig branche i Island. Sidste gang man afholdt svendeprøve i faget var i 1994, hvor der kun var én elev, der tog afsluttende prøve. Kun en håndfuld af de faglærte er fortsat beskæftigede inden for branchen. I dag kan man spore to typer af kompetencebehov på det erhvervsmæssige område. På den ene side er der behov for kompetencer ift vedligeholdelse og reparation af træbåde, gerne knyttet op til vedligeholdelse og genopbygning af gamle både som kulturminde. På den anden side er der behov for fagfolk til bygning af kompositbåde, som er en voksende branche i Island, både til hjemmemarked og eksport. Mellem 150-200 arbejder i disse virksomheder. P.t. er 35 med arbejdserfaring fra plastik-/komposit-/bådebygger under uddannelse/efteruddannelse, svarende til et semester ved Fjölbrautaskóli Nordurlands vestra à Saudarkröki (Saudarkrökur Comprehensive College). Programmet er en del af et Leonardo samarbejdsprojekt mellem Island, Danmark og Finland (www.ppe.is) i samarbejde med det islandske Søfartsdirektorat. Med projektet søger man at imødekomme det opsamlede kompetencebehov i Island. Ledende folk i kompositbådeindustrien i Island vurderer, at det samlede behov for kvalificeret arbejdskraft i Island vil være 5-10 elever årligt med fuld faguddannelse.

Det faglige miljø i Island er præget af, at branchen aldrig har haft en egen forening/interesseorganisation, men har koblet sig til foreninger inden for træ- og byggebranchen eller jern og metal alt efter, hvilket materiale der arbejdes mest med. Dette afspejles også i de faglige udvalg, hvor spørgsmål vedr. træbådebygning rettes til enten det faglige udvalg for bygge og anlæg eller for komposit- og stålskibe til det faglige udvalg for metal/maskiner/mekanik.

Brancherne i henholdsvis Danmark og Norge har forskellige udfordringer, både hvad angår beskæftigelsen af faglærte, og hvad angår rekruttering af elever. Kort beskrevet er situationen den, at der i Danmark er mangel på praktikpladser, mens der i Norge er problemer med at rekruttere elever. Mangelen på elever i Norge kommer til gengæld de danske elever til gode, da en del danske elever tager deres praktikuddannelse i Norge.

I Norge har Miljøverndepartementet godkendt tre nationale *fartøvernssentre*: Bredalsholmen Dokk og Fartøvernssenter i Kristiansand, Hardanger Fartøvernssenter i Norheimsund og Nordnorsk Fartøvernssenter og båtmuseum i Gratangen i Troms. Disse skal fungere som garantier for videreførelse af maritime håndværksfag, som er nødvendige for at sikre de bevaringsværdige både i Norge i et langsigtet perspektiv. Alle centrene har praktikelever, og Hardanger har siden starten i 1984 uddannet ca. 55 træbådebyggere. Herudover er der flere fagmiljøer langs kysten med fokus på traditionelle regionale åbne bådtyper.

På projektets første møde i Danmark (Helsingør) blev de håndværksmæssige kompetencer samt struktur for den danske og norske uddannelse gennemgået – også med udgangspunkt i rapporten fra marts 2012. Konklusionen blev, at der ikke er stor forskel på de to uddannelser rent *indholdsmæssigt* i forhold til den håndværksmæssige *slut*-kompetenceprofil, og fagmiljøerne i Island, Norge og Danmark udtrykte stor fælles interesse i og fandt en fælles fordel af at indgå i et mere tæt samarbejde – trods faglige forskelle og forskelle i opbygningen af uddannelserne. Man besluttede derfor at prøve at gå videre med at kigge på mulige modeller for et mere formaliseret/institutionaliseret samarbejde.

3. Beskrivelse af eksisterende uddannelsesmodeller

3.1. Den norske bådebyggeruddannelse²

Hvilke yrkesfaglige utdanninger som *kan* omfattes av det norske offentlige utdanningssystemet vedtas av nasjonale myndigheter etter høring blant annet i faglige utvalg. Det samme gjelder opplæringsmodell (hvor mye av opplæringen som skal være i hhv skole og bedrift) og læreplaner. Opplæringsmodellen for de fleste yrkesfaglige lærefag er to år på skole (Vg1 og Vg2) og to år i bedrift (Vg3), ett år opplæring og ett år verdiskapning. Den enkelte fylkeskommune vedtar om de respektive utdannelser skal tilbys ved den enkelte skole (Vg1 og Vg2). Dette innebærer at selv om det nasjonalt er vedtatt at det kan tilbys en bådebyggerutdannelse i Norge, følger det *ikke* av dette at det faktisk tilbys en bådebyggerutdannelse på en videregående skole (Vg2).

Et ordinært uddannelsesforløb for en træbådebygger, som kommer direkte fra grundskolen, starter ved 16 års alderen. Eleverne starter med et generelt og bredt forløb på en erhvervsskole ('videregående skole') med Vg1, Design og Håndværk (DH). Herefter fortsætter eleven på skole i Vg2, bådebygger, som er rettet både mod komposit- og træbådebyggeruddannelsens Vg3, der foregår i en virksomhed. Etter endt læretid i bedrift går lærlingen opp til en avsluttende fagprøve.

1. år	2. år	3. år	4.år
Vg1	Vg2	Vg3	
DH	Bådebyggerfag	Kompositbådebyggerfaget	
		Træbådebyggerfaget	
<i>Skoleopplæring</i>	<i>Skoleopplæring</i>	<i>Praktik i en virksomhed</i>	

Alle fylkeskommuner (19) udbyder Vg1 DH. Utdanningsprogrammet er bredt og kvalifiserer elevene for å ta mange fag på Vg2-nivå (programområde) og Vg3 (opplæring i bedrift)³. Det er fylkeskommunen som avgjør om og hvor mange klasser som skal opprettes innenfor de forskjellige utdanningsprogrammene og programområdene. Fylkeskommunen vurderer ut fra elevenes søkning til programmene, og konsulterer de lokale partene i arbeidslivet i forkant av denne beslutningen for å skaffe seg kunnskap om etterspørselen etter fagutdannede i fylket. Hvis søkningen til et fag er lav, og det er liten etterspørsel etter kompetansen fra virksomhetene, etablerer fylkeskommunen ikke et skoletilbud. Fylkeskommunerne kan samarbejde med hinanden om udbud af mindre uddannelser. Således kan flere fylkeskommuner gå sammen om at for eksempel udbyde Vg2 Bådebygger – regionalt eller nationalt, dvs. som landsdækkende tilbud. Denne muligheten benyttes ikke for bådebygger for skoleåret 2013-14.

² Dette afsnit står på norsk, da det er skrevet af Utdanningsdirektoratet i Norge.

³ <http://www.udir.no/kl06/DH/>

Eftersom søgningen til Vg2 Bådebygger ikke er stor, og fordi efterspørgselen i Vg3 kompositbådebyggere og Vg3 træbådebyggere i arbeidslivet ikke er stor, er der for skoleåret 2013-14 ikke nogen skoler, som udbyder Vg2 Bådebyggerfag.

Norge har mulighed for at gøre en uddannelse til en landslinje, hvilket ville medføre, at den norske stat skal finansiere uddannelsen direkte. Det ville også betyde, at de enkelte fylkeskommuner ikke længere skulle indgå forpligtigende samarbejde om en uddannelse, og at den enkelte fylkeskommune ikke står alene med det økonomiske ansvar. Landslinjer bevilges af Stortinget og finansieres over statsbudgettet. Bådebyggeruddannelsen er ikke omfattet af denne ordning.

Tilbudsstruktur og arbeidslivets interesser i fag- og yrkesopplæringen i Norge skal ivaretas gjennom et treparts samarbeid mellom staten, arbeidsgiver organisasjonene og arbeidstakerorganisasjonene. Eventuelle forslag til endringer i uddannelsesstilbuddene skal forelægges det partssammensatte faglige råd. For bådebyggerfaget er dette faglig råd for for design og håndværk.

3.1.1 Alternative veje til at tage bådebyggeruddannelsen i Norge

Lærling: I den norske model er det, som et alternativ til den ordinære modellen med 2 år i skole og efterfulgt av 2 år i bedrift, muligt å ta hele utdannelsen i en virksomhet. Eleven vil da tilbys fire års læretid i bedrift samtidig som han/hun får et teoritilbud fra fylkeskommunen (fellesfag og yrkesteori). Dette er et alternativ for de eleverne som søker til fag som for eksempel ikke har et Vg2 tilbud i skole.

Praksiskandidat: Et annet alternativ er å avlegge fag- og svenneprøven på grunnlag av allsidig praksis i faget . I Norge kalles dette for praksiskandidatordningen og kandidatene er privatister (en som har meldt seg til eksamen i ett eller flere fag uten å være elev i dette faget eller disse fagene). Praksiskandidatordningen er ikke en opplæringsordning, men en dokumentasjonsordning. Innholdet i og omfanget av fag- eller svenneprøven er lik som for en ordinær lærling. Praksiskandidater er hovedsaklig voksne kandidater.

Derudover er der en såkaldt '0+4' ordning. Det betyr at lærebedriften tar ansvar for en større del av opplæringen i faget ved at eleven tegner lærekontrakt fra og med Vg1.

3.1.2 Ansøgere og aflagte fagprøver i bådebyggerfagene i Norge i perioden 2007 -2013

I perioden 2008 til 2011 ble utdannelsen kun tilbud ved en skole i Norge. Tabellen nedenfor gir en oversikt over elevtallet i disse årene.

Blakstad Videregående skole (Aust-Agder)						
	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Båtbyggerfag Vg2	0	13	8	11	7	0

Tabellen nedenfor viser den totale søkningen til Vg2 båtbygger i Norge i perioden 2007- 2013

Søkere til Vg2 - utvikling per år							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Båtbyggerfag	7	24	10	9	9	6	0

Tabellen nedenfor viser den totale søkningen til Vg3 komposittbåtbyggerfaget og Vg3 trebåtbyggerfaget i Norge i perioden 2007-2013.

Søkere til læreplass							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Komposittbåtbyggerfaget	0	0	4	3	3	3	0
Trebåtbyggerfaget	0	1	3	1	4	0	0
Totalt	0	1	7	4	7	3	0

Tabellen nedenfor viser hvor mange som har avlagt fagprøve i Vg3 komposittbåtbyggerfaget og Vg3 trebåtbyggerfaget i perioden 2008-2012. I tillegg viser den hvor mange som avla fagprøve som lærling og som praksiskandidat.

Avlagte fagprøver i trebåtbyggerfaget og komposittbåtbyggerfaget			
	Lærling	Praksiskandidat	Totalt
2008	8		8
2009	5	2	7
2010	6	2	8
2011	4	5	9
2012	4	12	16
Totalt	27	21	48

3.2. Den danske bådebyggeruddannelse

I den danske model veksler uddannelsen mellom skoleperioder og praktikuddannelse i en virksomhet. Uddannelsen er delt op i to forløb, et grundforløb og et hovedforløb. Grundforløbet har en vejledende varighet på 20 uger og er plassert i den erhvervsfaglige inngang 'Produktion og utvikling'. Hovedforløbet er et speciale i uddannelsen Maritime håndverksfag. Uddannelsen har en samlet varighet på fire år.

½ år	3½ år								
Grundforløb	Hovedforløb								
Skole 20 uger	Praktik	Skole 7 uger	Praktik	Skole 8 uger	Praktik	Skole 8 uger	praktik	Skole 7 uger	praktik

Efter grundforløbet skal elevene ha en praktikplads i en virksomhet. Hvis det ikke lykkes eleven at finne en praktikplads, skal skolen være behjelpelig med at finne en. Hvis dette heller ikke lykkes, kan eleven først genop-tage uddannelsen - dvs. starte på hovedforløbet - når en uddannelsesaftale er inngået. Eleven kan dog også via PIU (praktik i utlandet) opnå kompetencer svarende til et hovedforløb (se afsnit 5). Der er ikke skolepraktik i denne uddannelse.

Uddannelserne finansieres af staten. Skolerne i Danmark er selvejende institutioner, som finansieres via et taxametersystem. Hver elev udløser en sum penge, afhængig af hvor længe eleven går på skolen. Der er forskjellige

taxametre til de aktiviteter, skolen udbyder. Skolerne søger om at udbyde de uddannelser, som de mener der er behov for i lokalområdet, og som de har faciliteter til.

Erhvervsuddannelserne i Danmark er kendetegnet ved betydelig partsinvolvering. Det betyder, at parterne har en høj grad af selvbestemmelse og medindflydelse. Parternes inddragelse er med til at sikre, at uddannelserne hele tiden lever op til de krav, der stilles til de enkelte erhverv eller brancher, og den udvikling, der sker i erhvervslivet.

Undervisningsministeriet har ansvaret for uddannelsespolitikken og for, at de enkelte erhvervsuddannelser lever op til de love og andre overordnede regler, som er fastlagt af Folketinget henholdsvis ministeriet. Undervisningsministeriet fører tilsyn med erhvervsuddannelserne og institutionerne for erhvervsrettet uddannelse – herunder kvaliteten i erhvervsuddannelsessystemet.

Rådet for de grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser (REU) er nedsat i henhold til Lov om erhvervsuddannelser. REU rådgiver undervisningsministeren om de grundlæggende erhvervsrettede uddannelser.

De faglige udvalg fastlægger de konkrete mål for erhvervsuddannelserne og rammerne for undervisningens indhold. De faglige udvalg tager således stilling til for eksempel uddannelsernes længde, mål, bedømmelse, indgangsplacering og godkendelse af praktikvirksomheder. Derudover skal de faglige udvalg arbejde for at tilvejebringe det fornødne antal praktikpladser. Arbejdsgivere og arbejdstagere er ligeligt repræsenteret i de faglige udvalg. De faglige udvalg har hver især ansvar for en eller flere erhvervsuddannelser. Hvert år indsender de faglige udvalg en udviklingsredegørelse for hver af deres respektive erhvervsuddannelser. I udviklingsredegørelserne beskriver de faglige udvalg den erhvervsmæssige udvikling og udviklingsmuligheder inden for deres område og tilgrænsende områder, samt deres handlingsplan for tilvejebringelse af praktikpladser: www.fagligeudvalg.dk

3.3. Den islandske model

Erhvervsuddannelserne i Island udbydes som ungdomsuddannelser af skoler, som drives af staten og hvor der udbydes både erhvervslinjer og gymnasielinjer. Erhvervsuddannelser i Island anvendes – som i Danmark – i vid udstrækning som voksenuddannelser, da de fleste elever, som påbegynder, er over 20 år, og mere end halvdelen af de elever, som går til svendeprøve, er over 25 år gamle. Realkompetencevurdering er derfor en meget vigtig mulighed for denne målgruppe, som dækker alle større fagområder inden for håndværk og industri. Erhvervsuddannelserne er vekseluddannelser, så der indgår også virksomhedspraktik i uddannelsen. Uddannelsernes opbygning kan variere fra linje til linje bl.a. mht. den vægt, der lægges på hhv. skoleuddannelse og virksomhedspraktik. I de regulerede fag til svendeprøven kan dette forhold variere fra tre semestre (på 18 uger hver) i skole og 126 uger i praktik (kokkefaget) til syv semestre på skole og 24 uger i praktik (elektro). Endvidere er uddannelserne opbygget forskelligt mhp. om der findes et grundforløb eller ej og hvor omfattende et grundforløb i givet fald er (fra 1 til 4 semestre i en 4-årig uddannelse).

Skibs- og bådebygger har været blandt de regulerede håndværksfag siden 1920'erne. I sin tid var det en typisk mesterlæremodel i et 4-årigt uddannelsesforløb, hvor eleven tog almene fag og fagteori (tegning, materialelære etc.) på en erhvervsskole og hele fagoplæringen i virksomhedspraktik. I dag findes der ikke en 'model' for uddannelsen. Én elev er inden for de sidste år nået frem til svendeprøven i træbådebygning efter fagoplæring i en virksomhed og et individuelt program på en erhvervsskole (Lonskólinn i Hafnarfjörður), men eleven har endnu ikke afsluttet svendeprøven. Fjölbrautaskólinn på Saudarkrökur har ambitioner om at udvikle et fuldstændigt uddannelsesprogram ud af LdV projektet.

Uddannelserne er statslige og erhvervslivet deltager gennem faglige udvalg bestående af arbejdsmarkedets parter, men der råder uklarhed over iden for hvilket fagligt udvalg bådebyggeruddannelsen skal placeres (bygge og anlæg eller metal) .

4. Forskellige samarbejdsmodeller

Formålet med det nordiske projekt om bådebyggeruddannelsen er at undersøge mulighederne for et mere institutionaliseret samarbejde om bådebyggeruddannelserne i Norge og Danmark inden for den gældende lovgivning med fokus på input fra de faglige miljøer i både Island, Norge og Danmark.

Nedenstående fire 'modeller' for samarbejde afspejler diskussionerne i løbet af projektet. Modellerne er i virkeligheden lidt overlappende (ikke særligt forskellige) og er – med undtagelse af model 4.4 (det fælles nordiske tilbud) allerede mulige (hvis man forudsætter et tilbud i Norge).

4.1. En nordisk elev, som tager en dansk erhvervsuddannelse med (dele af) praktikken i Norge/Island

Model

Der er via den fælles nordiske gymnasieoverenskomst mulighed for, at en elev fra Norge eller Island kan tage en dansk erhvervsuddannelse, på lige fod med danske elever. En norsk/islandsk/dansk elev kan, under reglerne om praktik i udlandet (PIU), søge praktik i Norge eller Island.

Med denne model skal eleverne tage en dansk erhvervsuddannelse – grundforløbet i Danmark, som har en varighed på 20 uger (et halvt år), og efterfølgende finde en arbejdsgiver i Norge eller Island, som vil give eleven de kompetencer, som indgår i den danske uddannelse. Eleven skal have disse kompetencer godkendt af den danske erhvervsskole, som optager eleven. Men der er tale om en individuel vurdering, inden eleven kan optages på hovedforløbet. Vurderingen foretages løbende i forbindelse med hver skoleperiode henholdsvis praktikperiode.

Der er allerede i dag elever på den danske uddannelse, som tager praktikdelen af deres uddannelse på norske værfter, ikke mindst fordi der er mangel på praktikpladser i Danmark og mangel på elever ('lærlinge') i Norge. Der er så vidt vides p.t. ingen danske elever, som tager praktikdelen i Island.

Fordele

- Elever på den danske uddannelse får en praktikplads og mulighed for at lære de norske/islandske traditioner inden for bådebygning.
- De norske/islandske virksomheder får mulighed for at rekruttere og uddanne elever ('lærlinge').
- Bidrager til at skabe et netværk mellem de færdiguddannede – og dermed i branchen - i landene. Kan over tid bevirke, at de norske, islandske og danske traditioner i faget blandes.
- Elever på den danske uddannelse får en international dimension i uddannelsen.
- Kan iværksættes umiddelbart (eksisterer allerede men mangler tilsyneladende en organisering).
- Det danske uddannelsesbevis er ikke en hindring for ansættelse i den norske eller islandske branche.

Udfordringer

- De norske og islandske virksomheder har ingen indflydelse på indholdet i uddannelsen, hverken i skoledelen eller i praktikdelen. Det er det faglige selvstyre i Danmark via de faglige udvalg i samarbejde med Undervisningsministeriet, som definerer indholdet.

- Kan gøre det vanskeligere for Norge/Island selv at udvikle fagligt skolemiljø.
- De norske og islandske elever, som tager en dansk erhvervsuddannelse, udløser ikke det tilskud, som virksomheder ville kunne modtage, hvis eleven tog en national erhvervsuddannelse. Norske elever med et dansk uddannelsesbevis kan ikke konvertere det danske uddannelsesbevis til et norsk uddannelsesbevis. Norske elever med en dansk erhvervsuddannelse kan derfor næppe forsætte evt. direkte videreuddannelse ('høyere utdanning') i Norge, da de almene kompetencer ikke direkte kan godskrives, eftersom eleverne ikke har de fællesfag, som kræves ifm. optagelse på videregående uddannelse. Man regner ikke med, at dette vil være nogen større udfordring i Island.
- At sikre et tilstrækkeligt antal uddannede i såvel Danmark som Norge og Island.
- Danmark betaler.

4.2. En norsk elev, som tager en national erhvervsuddannelse med en del af undervisningen i Danmark

Model

I denne model udbyder det enkelte fylke i Norge selv Vg1 samt evt. dele af Vg2 og/eller køber den fagspecifikke del af uddannelsens kompetenceprofil, svarende til Vg2, af den danske skole i Helsingør.

Omfanget af undervisningen kunne defineres ud fra et "kunde-perspektiv" (indtægtsdækket virksomhed), hvor den uddannelsesansvarlige myndighed bestiller de kompetencer, som den enkelte elev skal opnå. I denne model aftaler den uddannelsesansvarlige myndighed i Norge med skolen i Danmark indhold, varighed og struktur. Det kræver et stærkt netværk på tværs af landegrænser, dels for at sikre kvaliteten i undervisningen, og dels for at skabe tættere relationer mellem brancherne i landene. Hvad angår bådebyggeruddannelsen i Island er det p.t. ikke realistisk, at operere med denne model.

Fordele

- Eleverne vil kunne opnå et norsk uddannelsesbevis og bruge dette i et videre- og efteruddannelsesperspektiv.
- Kvaliteten af uddannelsen lever op til branchens behov (i Norge).
- Styrker den internationale dimension i uddannelsen – både i Norge og Danmark.
- Øget rekruttering i Norge som følge af nationalt skoletilbud for dele af uddannelsen.
- Stor fleksibilitet.

Udfordringer

- Eleverne kan opleve uddannelsesforløbet fragmenteret.
- Eleverne må søge om godkendelse af 'bestået oplæring' hos fylkeskommunen, før de kan aflægge prøve til fag- eller svendebrev.
- Manglende fagligt skolemiljø i Norge (da (hele) Vg2 ikke udbydes i Norge). Men norske institutioner kan købe undervisning i norske virksomheder (bådebyggerier).
- Finansiering af ordningen (skal eleven eller den norske skole afholde den danske skoles udgifter? Hvem afholder elevernes rejseudgifter og udgifter til kost og logi?)

4.3. En norsk/islandsk og dansk uddannelsesinstitution, der samarbejder om undervisningen

Model

Samarbejdet kunne dele sig i to hovedområder. Dels den konkrete undervisning og dels udvikling af uddannelsen. Et netværk mellem landene vil være en forudsætning for denne model. Dette netværk skal have fokus på udviklingen af uddannelsens indhold, didaktiske overvejelser samt inddragelse af virksomhederne i branchen.

Denne model forudsætter, at der bliver etableret et offentligt skoletilbud i Norge – og i Island - som skal indgå i et tæt samarbejde med den danske skole i Helsingør.

Fordele

- Der skabes innovative og gensidigt inspirerende uddannelsesmiljøer i landene.
- Styrker den internationale dimension i uddannelsen i landene.
- Øget rekruttering i Norge/Island som følge af udbud af uddannelsen.
- Stor fleksibilitet.

Udfordringer

- Det er en forudsætning for denne model, at der etableres et nordisk netværk mellem brancherne. Der skal sikres midler til etablering og drift af dette.
- Denne model forudsætter, at der etableres et offentligt skoletilbud i Norge og Island.
- Udvikling af interesseorganisationerne i Norge og Island, som kan varetage den samlede branches interesser, dvs. såvel træ som komposit og stål.
- Faglige udvalg i Danmark og deres medbestemmelse.

4.4. Fælles nordisk uddannelsesstilbud

Model

Modellen kan have mange former. Uddannelsesstilbuddet kan organiseres, så landene fx udbyder hver deres dele af uddannelsen. Dvs. en overordnet struktur med afdelinger i alle lande.

En forudsætning for denne model er en selvstændig uddannelsesstruktur, som ikke nødvendigvis svarer til modellerne i enkeltlandene – hvorfor den i virkeligheden også går ud over mandatet for denne opgave. Når modellen ikke desto mindre nævnes her skyldes det, at den er blevet fremhævet på alle møderne af de faglige miljøer.

Fordele

- Sikrer et unikt uddannelsesmiljø med de bedste traditioner fra de deltagende lande.
- Modellen kan formentlig anvendes på andre små uddannelser.

Udfordringer

- Forskelle i uddannelsesstrukturer mellem landene.
- Forudsætter, at de deltagende lande afgiver (noget) kompetence på området.
- Geografi, hvis uddannelsesstilbuddet ikke placeres i alle lande?
- Rekruttering i de lande, hvor skolen evt. ikke er placeret?
- Faglige skolemiljøer i de lande, hvor skolen ikke placeres?
- Finansiering

- Interesseorganisasjoner og faglige udvalg – hvor stor indflydelse og hvordan?

5. Økonomiske støtteordninger

5.1. Nationale økonomiske støtteordninger

Der er i alle lande nationale støtteordninger for elever på erhvervsuddannelserne. De overordnede træk beskrives i følgende afsnit.

5.1.1. Norge⁴

Lærlingelønn

Norske lærlinger mottar lønn i læreperiodene (Vg3). I Norge er dette regulert gjennom opplæringsloven ”*Lærlingen og lære kandidaten er arbeidstakar i den bedrifta dei har teikna arbeidsavtale med og er plasserte i, med dei rettane og pliktene som følger av lover og tariffavtaler*”. Tariffavtalene framforhandles sentralt mellom partene i arbeidslivet. I Norge er det vanlig at lærlingelønnen stiger fra 30 % til 80 % av lønnen til en faglært ansatt i løpet av læreperioden.

Tilskudd til lærebedrifter

Norske lærebedrifter mottar et statlig tilskudd årlig for å ha lærlinger. Beløpet er ulikt om det er en rettighetslev eller en elev over 21 år. Lærebedrifter innen de små håndverksfagene har krav på et ekstra tilskudd. Basistilskuddet for 2013 er på 112 729 kroner (NOK) per lærling, tilskuddet fordeles jevnt over hele læretiden i bedrift. Kontraktene er tilskuddsberettigede fra den dato læreforholdet begynner. Små håndverksfag under opplæringsloven utløser ekstra tilskudd. Dette ekstra tilskuddet er i 2013 på 51 241 kroner per lærling per år for læretiden i bedrift.⁵

En nordisk elev, som tar en norsk fagutdanning, har rett til samme lærlingetilskudd når han/hun er i en norsk lærebedrift.

Lånekassen

Lærlinger⁶ kan ha rett til både stipend og lån, men mange forhold spiller inn, blant annet lærlingelønnen. En lærling med godkjent lærekontrakt, kan søke stipend og lån fra Lånekassen. Godkjent lærekontrakt betyr at yrkesopplæringsnemnda, opplæringsavdelingen eller fagopplæringskontoret har godkjent den.

De fleste lærlinger har lovfestet rett til opplæringen de er i gang med. Både lærlingelønnen og økonomien til foreldrene påvirker hvor mye han/hun kan få fra Lånekassen. I utgangspunktet er beløpene de samme som for andre elever i vanlig videregående opplæring, men når man har lærlingelønn, får man normalt mindre. Lærlinger kan få støtte for 11 måneder per skoleår.

Dersom lærlingen må bo borte for å gjennomføre læretiden, får de et bostipend. De får ikke mindre bostipend fordi de har lærlingelønn, men de må oppfylle ett av disse kravene:

- Arbeidsstedet ligger 40 km eller mer fra foreldrehjemmet.
- Reisetiden mellom foreldrehjem og arbeidssted er tre timer eller mer tur/retur.
- Det er særlige forhold som gjør at du ikke kan bo hjemme.

⁴ Dette afsnit er på norsk, da det er skrevet af Utdanningsdirektoratet, Norge.

⁵ <http://www.udir.no/Regelverk/Tilskudd/Fag-og-yrkesopplaring/Tilskudd-til-bedrifter-som-tar-inn-larlinger-og-larekandidater/>

⁶ <http://www.lanekassen.no/nb-NO/Hovedmeny/Stipend-og-lan/vg/Larlinger/>

Støtte til videregående skole i Norden er det samme som i Norge⁷ (utstyrstipend, grunnstipend, bo stipend). Lånekassen kan gi støtte til utveksling i videregående opplæring i Norden. Utdanningen må være godkjent av landets egen "Lånekasse". De fleste offentlige videregående skoler vil være godkjent. I Norden kan man få støtte uten å reise med et utvekslingsprogram.

I Norge er der i tillegg enkelte organisasjoner hvor lærlinger kan søke om støtte, for eksempel Oslo Håndverks- og Industriforening og deres Lærlingefond som etter søknad kan gi bostøtte⁸.

5.1.2. Danmark

Grundforløb: Statens Uddannelsesstøtte (SU)

På erhvervsuddannelsernes grundforløb kan elever få tilskud fra Statens Uddannelsesstøtte (SU), så lenge de ikke får løn på baggrund af en uddannelsesaftale med en arbejdsgiver. Forudsætningerne for, at en elev kan få SU, er, at eleven går på en uddannelse og er økonomisk trængende⁹. Det betyder for det første, at eleven skal opfylde en række betingelser (bl.a. skal eleven være fyldt 18 år og være studieaktiv) og for det andet, at eleven ikke kan få SU, hvis eleven selv tjener nok penge til at klare sig gennem uddannelsen. Beløbet størrelse afhænger af, hvor gammel eleven er, og om eleven bor ude eller hjemme. Mellem 18 og 20 år er beløbet størrelse afhængigt af forældrenes indkomst.

Takster for SU 2013 for elever på en ungdomsuddannelse:

	Kroner per måned
Grundsats (før skat):	1.274 kr.
Maksimalt tillæg til hjemmeboende, afhængig af forældres indkomst (før skat):	1.586 kr.
Maksimum i alt (før skat):	2.860 kr.
Grundsats til udeboende med særlig godkendelse* (før skat):	3.690 kr.
Maksimalt tillæg afhængig af forældres indkomst (før skat):	2.063 kr.
Maksimum i alt (før skat):	5.753 kr.

Når en elev er under 20 år og går på en ungdomsuddannelse, kan eleven normalt kun få SU med satsen for hjemmeboende - også selv om eleven er flyttet hjemmefra.

Hovedforløb: Løn fra arbejdsgiver eller skolepraktikydelse

Når elever på erhvervsuddannelserne starter på hovedforløbet, vil de enten: A) modtage løn fra en arbejdsgiver, såfremt eleven har indgået en uddannelsesaftale, eller B) modtage skolepraktikydelse.

Ad A) Løn fra arbejdsgiver

Lønniveauet fastsættes af arbejdsmarkedets parter, og der er forskel på lønniveauet afhængigt af, hvilken uddannelse, der er tale om, hvor langt eleven er i uddannelsen og hvorvidt eleven får voksenelevløen (elev skal være over 25 år). Når eleven er i skole under hovedforløbet, modtager arbejdsgiveren refusion af elevlønnen fra *Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag* – AUB.¹⁰

⁷ <http://www.lanekassen.no/nb-NO/Hovedmeny/Stipend-og-lan/vg/Sa-mye-kan-du-fa/>

⁸ <http://www.larlingefondet.no/info.php>

⁹ Læs mere her: www.su.dk

¹⁰ Læs mere om AUB her: <http://www.atp.dk/X5/wps/wcm/connect/atp/atp.dk/privat/sik/aer>

Ad B) Skolepraktikydelse

Såfremt eleven ikke har opnået en uddannelsesaftale med en arbejdsgiver og er berettiget til at starte i skolepraktik, modtager eleven skolepraktikydelse¹¹. Der er dog ikke mulighed for skolepraktik i uddannelsen til bådebygger. Niveaulet fastlægges i den årlige finanslov og afhænger af, om eleven er under eller over 18 år. Niveaulet i 2013 fremgår af nedenstående tabel:

Finanslovskonto 20.31.13	
Skolepraktikydelse	Sats
Elever under 18 år, pr. uge	658
Hjemmeboende elever på 18 år eller derover, pr. uge	1576
Udeboende elever på 18 år eller derover, pr. uge	1576

PIU-ordningen

PIU-ordningen er et dansk mobilitetsprogram for elever, der har gennemført et grundforløb på en erhvervsuddannelse.

PIU står for **praktik i udlandet**. PIU giver mulighed for, at lønnet beskæftigelse i udlandet kan blive godkendt som en del af en dansk erhvervsuddannelse – uanset elevens nationalitet og bopæl. Når eleven er i praktik i udlandet, skal eleven have løn af sin udenlandske arbejdsgiver efter de regler, som gælder for det pågældende lands egne elever. Der gives økonomisk tilskud fra Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag (AUB) til eleven eller til den danske arbejdsgiver.

Der findes to former for ophold i udlandet:

- Praktik i udlandet = ophold uden dansk uddannelsesaftale
- Udstationering = eleven har uddannelsesaftale med en virksomhed i Danmark.

Eleven kan gennemføre alle praktikophold i udlandet, dog skal eleven gennemføre alle skoleophold og den afsluttende prøve i Danmark.

AUB yder økonomiske støtte til følgende¹²:

- Rejse til ansættelsessamtale (med billigste offentlige transportmiddel). Der kan højst ydes tilskud tre gange.
- Tilskud til rejse og flytning, når eleven har fået lønnet beskæftigelse i udlandet.
- 50% af elevens udenlandske boligudgift, dog højst 1.800 kr. om måneden.
- Hjemrejsen, godtgørelse under skoleopholdet (den lønrefusion, en arbejdsgiver ville have fået, hvis eleven havde en uddannelsesaftale), transportudgifter under skoleopholdet og rejsen tilbage til den udenlandske arbejdsgiver.
- Betalt hjemrejse og flytning, når eleven har afsluttet opholdet i udlandet.

Det samlede tilskud fra AUB kan højst udgøre 25.000 kr. pr. elev pr. kalenderår.

5.1.3. Island

De islandske ungdomsuddannelser drives af staten. Eleverne betaler for bøger og en vis sum til skolen for (undervisnings- og) materialeafgift. Efter det første år i erhvervsuddannelserne kan eleven søge studielån fra Statens Lånekasse (Lánasjóður Íslenska Námsmanna) for ophold i skoleperioderne men under praktikdelen får de fleste elever lærlingeløn i hht. tariffaftale (men ingen løn i skoleperioderne). Den islandske stat har for nylig etableret en

¹¹ Læs mere i bekendtgørelse om skolepraktik: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=135181>

¹² Læs mere her: <http://www.atp.dk/X5/wps/wcm/connect/atp/atp.dk/privat/sik/aer/Praktikplads-i-udlandet>

fond, hvorfra virksomhederne kan søge fra, når de har underskrevet en kontrakt med en elev om praktik. Det maksimale beløb, som en virksomhed kan modtage, er 20.000 islandske kroner om ugen.

5.2. Internationale økonomiske støtteordninger

Et internationalt uddannelsessamarbejde stiller krav om finansieringsordninger på tværs af grænserne. Der er især to internationale støtteordninger, som kan anvendes på erhvervsuddannelserne: Leonardo og Nordplus Junior.

- *Leonardo*¹³ er et tilskudsprogram under EU, som retter sig mod institutioner, organisationer, og offentlige og private virksomheder, der arbejder med erhvervsuddannelse på alle niveauer. Programmet giver tilskud til fem typer aktiviteter (elever i bådebyggeruddannelsen hører til målgruppen i pulje 1), og der gives tilskud til ophold 3- 39 uger. Opholdet skal have et erhvervsrettet sigte i form af praktikophold i en virksomhed, praktiske undervisningsforløb på en uddannelsesinstitution, eller projektarbejde med en udenlandsk klasse. Udlandsopholdet skal indgå som en godkendt del af uddannelsesforløbet og må ikke forlænge elevens/lærlingens normale uddannelse.
- *Nordplus Junior*¹⁴ er Nordisk Ministerråds program for nordisk-baltisk samarbejde inden for grundskole- og ungdomsuddannelsesområdet. Der er ca. 18 mio. kr. til rådighed hvert år og to årlige ansøgningsfrister. Nordplus Junior har som formål at fremme samarbejde og netværk mellem skoler i de deltagende lande og herigennem styrke kvaliteten, kreativiteten og fornyelsen inden for området og fremme den nordiske/baltiske dimension i undervisningen. Herunder er det tillige målet at fremme lige muligheder for uddannelse gennem inkluderende undervisning samt at fremme samarbejdet mellem skoler og arbejdslivet. Under Nordplus Junior kan man søge om tilskud til forskellige former for udvekslinger samt netværk og projekter, herunder klasseudveksling som led i længerevarende, tematiske samarbejder mellem klasser fra forskellige lande, netværk mellem skoler og andre organisationer mhp. udveksling af viden og erfaring inden for et givent tema samt individuelle skole- eller praktikophold for elever/lærlinge i gymnasier eller erhvervsuddannelser.

I hvor høj grad ordningerne vil kunne understøtte et mere institutionaliseret samarbejde inden for bådebyggeruddannelsen afhænger dog af det konkrete samarbejdes form samt af afdækning og afprøvning af programmerne konkrete anvendelighed ifm. bådebyggeruddannelsen. Det er ikke klart, i hvor høj grad finansieringen af (noget af) samarbejdet kan afhænge af disse programmer, da man ikke er garanteret et særligt årligt volumen – eller permanent finansiering af én uddannelse

6. Sammenfatning og perspektivering

Stor vilje til samarbejde

I denne kortlægning af mulighederne for et mere formaliseret samarbejde om bådebyggeruddannelserne i Norge, Danmark og Island er det blevet tydeligt, at der i de faglige miljøer er stor velvilje over for og forhåbninger til dette. Fokus har været på de mange fordele ved og muligheder i et mere tæt samarbejde:

- Bevare og videreudvikle et lille håndværksfag.
- Innovative og gensidigt inspirerende uddannelsesmiljøer i de deltagende lande.
- Styrke den internationale dimension i uddannelsen – både i Norge, Danmark og Island.
- Øget kvalitet i uddannelsen - de bedste traditioner fra alle deltagende lande.
- Etablerer og udbygger de faglige netværk på tværs af landene.
- Øget rekruttering (i alle lande) som følge af mere fokus på uddannelsen.

¹³ Yderlige oplysninger om LEONARDO kan findes [her](#)

¹⁴ Yderligere oplysninger om Nordplus Junior her: <http://fivu.dk/uddannelse-og-institutioner/tilskud-til-udlandsophold-og-internationalt-samarbejde/tilskudsprogrammer/nordplus/nordplus-junior>

- Enighed om det faglige slutniveau og overordnet indhold.

Modeller for samarbejde

En forudsætning for igangsætning af dette projekt var, at der var udbud af bådebyggeruddannelsen i både Norge og Danmark. Imidlertid har der siden 2012 ikke har været norske skoler, som har udbudt uddannelsen i Norge, da der ikke var et tilstrækkeligt elevgrundlag. Det har vanskeliggjort drøftelsen af mulige samarbejdsmodeller.

De foreslåede fire modeller i afsnit 4 er meget overordnede, men giver dog rammerne for et mere formaliseret samarbejde. En er allerede fuldt mulig, 4.1 (en nordisk elev, som tager en uddannelse i Danmark), mens 4.2 (en norsk/islandsk elev, som tager en national erhvervsuddannelse med en del af undervisningen i Danmark) og 4.3 (en norsk/islandsk og dansk uddannelsesinstitution, der samarbejder om undervisningen) ville kræve lidt mere undersøgelse af samarbejdsmulighederne – samt et skoletilbud i Norge. Den sidste model, 4.4 om en fælles nordisk skole, er den, der ligger fjernest fra at være realiserbar.

I projektet var model 4.3. (en norsk/islandsk og dansk uddannelsesinstitution, der samarbejder om undervisningen) den, der fandt størst opbakning – også ud fra den betragtning, at den er realiserbar omend den vil kræve nogle tilpasninger og justeringer mellem landene. Den vil bl.a. kræve, at Norge etablerer et skoletilbud i bådebyggerfaget på Vg2.

Udfordringer

På møderne i hhv. Danmark og Norge blev flere problemstillinger nævnt, som i første omgang ikke er medtaget i modelopstillingerne, da modellerne blev holdt på et overordnet plan:

- Jo mindre formaliseret en samarbejdsmodel, jo større risiko for, at eleverne står med en 'hemmelig' eller ukendt uddannelse, som kun de indviede kender til.
- Samarbejde på tværs af landene kræver mobilitet hos eleverne – hvor villige og parate er eleverne til det? Her antages også, at jo mere formaliseret og jo mere eleverne 'tages i hånden', jo mere villige er de til at flytte til et andet land i et stykke tid.
- Landenes forskellige uddannelsesstrukturer.
- Gensidig anerkendelse af uddannelsernes kompetencer, godskrivning og videre uddannelse kan træde i stedet for at oprette en fælles uddannelse.
- Repræsentanter fra det norske fagmiljø udtrykte ønsker til det norske uddannelsestilbud, som miljøet ikke finder dækkende for kompetencekrav i branchen.
- I Norge er branchens ønske, at bådebyggeruddannelsen bliver en landslinje: Eftersom virksomhederne (i bådebyggerfaget) er spredt langs hele den norske kyst, og det enkelte fylke/region erfaringsmæssigt ikke har en tilstrækkelig elevvolumen, er det vigtigt med en landslinje at sikre rekruttering fra hele landet. Et egentligt uddannelsestilbud vil være et afgørende bidrag til at sikre rekruttering af kvalificerede praktikelever, oprettholde fagene og dermed bidrage til beskæftigelsen.
- Dersom det skulle blive aktuelt med en landslinje i Norge, mener branchen, at man bør foretage en samlet vurdering af, hvor uddannelsestilbuddet skal placeres.
- Branchen i Norge mener det er et problem, at de ikke har en samlet interesseorganisation for træbådebranchen. De, som har været involveret i det nordisk samarbejde, vurderer, at medlemskab af Norboat er det bedste alternativ. I så fald vil træbåde- samt plast- og kompositbådevirksomheder have samme branchetilknytning.

Perspektivering

Opsummerende kan det konstateres, at:

- Det er i dag i Norden muligt at uddanne sig til bådebygger uanset hvilket af de nordiske lande man kommer fra, så længe man tager en dansk uddannelse. Uddannelsesdelen tages i Danmark og praktikdelen kan tages enten i DK (hvis man kan få en uddannelsesaftale med en virksomhed) eller – med støtte fra PIU – i et af de andre nordiske lande.
- Det er også muligt for en nordisk elev at tage et norsk fag- eller svendebrev, hvis hele uddannelsen tages i Norge. Så længe der ikke er noget skoletilbud i Norge, må uddannelsen dog tages som praksiskandidat eller efter 0+4 ordningen.
- Et egentligt nordisk *samarbejde* på institutionsplan vil kræve et egentligt skoletilbud i Norge.
- Der er meget positiv velvilje i de faglige miljøer i alle tre lande. Der er enighed om slutkompetencerne.
- De europæiske støtteordninger er ikke så relevante i denne sammenhæng - de er ikke velegnede til mere formaliserede samarbejder, da det ikke er til at forudsige omfang eller kontinuitet.

En udfordring for et mere formaliseret nordisk samarbejde om bådebyggeruddannelsen er, at der ikke pt. er nogle fylker, der udbyder uddannelsen i Norge. Årsagen er et utilstrækkeligt elevgrundlag. Elevgrundlaget er heller ikke stort i Danmark, men når det ikke desto mindre er lykkedes at have et fast udbud af uddannelsen, skyldes det bl.a. den danske ordning med 'skyggeelever', hvor den danske stat – efter ansøgning fra en skole - kan garantere finansiering af et vist antal elever, hvormed den udbydende skole ikke står med den økonomiske risiko alene ved lille elevgrundlag.

Derudover må den danske PIU-ordning tilskrives en del af æren for at det i dag er muligt for en nordisk elev at blive færdiguddannet bådebygger - med skoledel i Danmark og praktik i enten Danmark eller et af de andre nordiske lande.

Norge kan som nævnt i afsnit 3.1. vælge at gøre bådebyggeruddannelserne til en landslinje. Det ville sikre udbud af skoletilbud i Norge og ville dermed også lette et mere formaliseret samarbejde om uddannelsen med Danmark.

Som opfølgning på rapporten fra marts 2012 kan det nævnes, at den nordiske overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om nordisk uddannelsesfællesskab på det gymnasiale niveau (det almene gymnasium og erhvervsskolerne)¹⁵ ikke omfatter adgang til praktikuddannelse, som beror på et ansættelsesforhold, idet artikel 1 fastslår: *'Denne overenskomst finder ikke anvendelse på adgang til praktikuddannelse, der er baseret på ansættelse i private og offentlige virksomheder, som led i en erhvervskompetencegivende gymnasial uddannelse.'*

Dog fremgår det af artikel 6, at parterne bør tilstræbe anerkendelse af praktikperioder fra andre nordiske lande: *'Parterne vil efter forhandling med arbejdsmarkedets organisationer tilstræbe, at praktikperioder, der indgår som en obligatorisk del af en erhvervskompetencegivende gymnasial uddannelse, og som er gennemgået ved en godkendt virksomhed hos en anden part en den, hos hvem uddannelsen i øvrigt foregår, godkendes som en del af denne uddannelse.'*

Med baggrund i den uddannelsesstruktur, der gælder for danske erhvervsuddannelser, ønsker Danmark ikke adgang til praktikuddannelse omfattet af den nordiske overenskomst i videre omfang end nu, idet PIU-ordningen fuldt ud kan dække formålet og idet regler om løn- og ansættelsesvilkår for elever i Danmark aftales ved kollektive overenskomster med bindende virkning for alle virksomheder og elever..

¹⁵ <http://www.norden.org/no/om-samarbeidet/avtaler/avtaler/utdanning-og-forskning/nordisk-utdanningsfelleskap-paa-den-vidergaende-skoles-nivaa/>